

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס "סוגיות מאוחרות בתלמוד הבבלי"

פרופ' ברק כהן | המחלקה לתלמוד

"Late Sugyot in the Babylonian Talmud" | 09-1036-01

הרצאה	סוג הקורס:
4	היקף נ"ז:
תשפ"ו	שנת לימודים:
שנתי	סמסטר:
שלישי, שעה 8:00	יום ושעה
בתאום	שעת קבלה:
Barak.cohen@biu.ac.il	מייל מרצה:
https://lemida.biu.ac.il	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

הקורס נועד להכיר בפני הסטודנט את החטיבה הספרותית המאוחרת של התלמוד הבבלי – אופייה ומגמותיה (בניגוד לאמוראים). חטיבה זו מורכבת מן הספרות האמוראית של שלהי תקופת האמוראים בבבל (427-500 לספירה), המהווה נדבך חשוב במעבר מן הספרות האמוראית הטיפוסית (220-427 לס') אל הספרות הסבוראית (500-689 לס'). הקורס יציע בחינה מחדש של ההנחות והממצאים המקובלים במחקר, תוך ניתוח הסוגיות והמקורות הרלוונטיים, ועיונים בכרוניקה שמתקופת הגאונים. דגש מיוחד יושם כללי הזיהוי לאור מאפיינים הספרותיים של הסוגיות.

ידע

1. הלומדים יתארו את מכלול החטיבות הספרותיות המרכיבות את התלמוד הבבלי
2. הלומדים יגדירו את סוגי התוספות המאוחרות בתלמוד הבבלי
3. הלומדים יכתבו מהן דרכי הזיהוי של סוגיות מאוחרות בתלמוד הבבלי (שיקולים ספרותיים)

מיומנויות

1. התלמידים ינתחו באופן עצמאי את ההשלכות הנובעות מחלוקה ספרותית של סוגיות הבבלי
2. הלומדים יוכלו לבצע הערכה עצמאית של תוספת מאוחרת בתלמוד הבבלי

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת
2-1	מבוא כללי א: הרקע ההיסטורי של הבבלי (מרכזי ההוראה וחכמיה)		גפני, יהודי בבל, עמ' 46-51	
3-4	מבוא כללי ב: החטיבות הספרותיות של הבבלי ועריכת התלמוד הבבלי			
5-6	אמוראים אחרונים בבבל א: זיהויים והיחס הכרונולוגי ביניהם	מרצה אורח: פרופ' אבינועם כהן (המחלקה לתלמוד)	Kalmin, The Redaction of the Babylonian Talmud, 12-31 כהן, רבינא וחכמי דורו: עיונים בסדר הדורות של אמוראים אחרונים בבבל, רמת-גן	

	תשס"א, עמ' 261-256			
7-8	Kalmin, "The Post-Rav Ashi Amoraim," 157-187		אמוראים אחרונים בבבל ב: תרומתם הספרותית	
9-10	פרידמן, "פרק האשה רבה בבבלי", עמ' 321-275		'הסתמות' שמסוף תקופת האמוראים בבבל א: דרכי זיהוי	
11-12	הנ"ל		'הסתמות' שמסוף תקופת האמוראים בבבל ב: דרכי זיהוי	
13			סיכום ומסקנות (סמסטר א)	
14-15	אפרתי, תקופת הסבוראים וספרותה, עמ' נה-סב	מרצה אורח: פרופ' אבינועם כהן (המחלקה לתלמוד)	הסבוראים – זמנם וזהותם	
16-17	כהן, "לאופייה של ההלכה הסבוראית", עמ' 214-161 Elman, "The World of the 'Saboraim'", 384-415		הסבוראים – דרך זיהוי ספרותם (מונחים ושיטות לימוד)	
18-19	גפני, "חיבורים נסטוריאניים", עמ' 573-572 Rubenstein, The Culture of the Babylonian Talmud, 1-15		בתי ספר נוצריים והסבוראים בבבל במאה החמישית והשישית: מבנה ובעלי תפקידים	
20-21	Becker, "The Comparative Study of 'Scholasticism'", 91-113		בתי ספר נוצריים ושיבות בבל במאה החמישית והשישית: השוואה סכולסטית	
22-23	שפיגל, "לשונות פירוש והוספות מאוחרות בתלמוד הבבלי", עמ' 112-91 פרידמן, סוגיות בחקר התלמוד הבבלי, עמ' 281-280		תוספות מאוחרות מימי הגאונים בבבלי – מאפייניה ודרכי זיהוין	
24			סיכום ומסקנות	

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

משקל בציון הסופי	תיאור התוצר
90 % מהציון הסופי	עבודה מסכמת
10 % מהציון הסופי	תרגיל

דרישות הקורס

נוכחות 85%

דרישות קדם

אין דרישות מוקדמות

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה

ספרים ומאמרים בעברית:

אלבק, ח'	מבוא לתלמודים, תל אביב תשכ"ט
אפרתי, י"א	תקופת הסבוראים וספרותה, פתח-תקווה תשל"ג, עמ' נה-סב
ברודי, י'	"בירור המקורות לכרונולוגיה של תקופת התלמוד", תרביץ ע (תשס"א), עמ' 75-107
ברילל, נ'.	"תולדות ייסודו של התלמוד הבבלי כיצירה ספרותית" (תרגום: ז"ז ברויאר), נטועים יא-יב (תשס"ד), עמ' 238-277
גפני, י'	יהודי בבל בתקופת התלמוד, ירושלים, תשנ"א
הלבני, ד'	מבואות למקורות ומסורות: עיונים בהתהוות התלמוד, ירושלים תשע"ב, עמ' 1-47
כהן, א'	"לאופייה של ההלכה הסבוראית: סוגיית הבבלי ריש קידושין ומסורת הגאונים", דיני ישראל כד (תשס"ז), עמ' 214-161
כהן, ב'.	"ישיבות מקומיות בבבל בתקופת התלמוד", ציון, ע (תשס"ה), עמ' 471-447
ליון, ב"מ	רבנן סבוראי ותלמודם, ירושלים תרצ"ז

פרידמן, ש"י "פרק האשה רבה בבבלי (בצירוף מבוא כללי על דרך חקר הסוגיה)", בתוך: מחקרים ומקורות, א, ירושלים-ניו-יורק, תשל"ח, עמ' 275-321 הנ"ל סוגיות בחקר התלמוד הבבלי: אסופת מחקרים בענייני מבנה, הרכב ונוסח, ניו-יורק וירושלים תש"ע, עמ' 280-316 שפיגל, י"ש "לשונות פירוש והוספות מאוחרות בתלמוד הבבלי", תעודה ג (תשמ"ג), עמ' 91-112

ספרים ומאמרים באנגלית:

Cohen, B. "Was There Really a Rava II? (A Re-Examination of The Talmudic Evidence)," *The Jewish Quarterly Review* 103 (2013), pp. 273-297

Elman, Y. "The World of the 'Saboraim'", *Creation and Composition* (ed. J. Rubenstein), Tübingen 2005, pp. 384-415

Kalmin, R. *Sages, Stories, Authors, and Editors in Rabbinic Babylonia*, Atlanta-Georgia, 1994

Kalmin, R. "The Post – Rav Ashi Amoraim: Transition or Continuity? A Study of the Role of the Final Generations of Amoraim in the Redaction of the Talmud", *AJS Review* 11 (1986), pp. 157-187

Kraemer, D.C. *The Mind of the Talmud*, Oxford 1990

Oppenheimer, A. *Babylonia Judaica in the Talmudic Period*, Wiesbaden, 1983.